

Christian Krohg intervjuer Sam Eyde

Christian Krogh (1852 – 1925) er en av Norges mest berømte malere. «Kampen for tilværelsen» er et av hans mest kjente motiver. Her viser han sitt engasjement for de fattige i samfunnet. Krogh var også forfatter og journalist. I flere år arbeidet han for Verdens Gang (VG). Han er blitt kalt for det moderne intervjuets far i Norge. Det ble sagt om Krogh at «han griper det levende øyeblikk, og det allmenn-menneskelige» i situasjonen. Han sa at han benyttet de samme metodene overfor intervjuobjektene som når han skulle male et portrett. Krogh intervjuet en rekke kunstnere og kjendiser i sin samtid, men han intervjuet også helt alminnelige arbeidsfolk. Med stor selvironi, menneskelig innsikt og varm humor – refererte han sine objekter. Her er Kroghs intervju med Sam Eyde, som ble publisert i VG 7. august 1907.

(Det er forkortet av Anne Haugen Wagn og gitt en språkdrakt tilpasset vår tid.)

Hestekraft

Da jeg spurte etter Sam Eyde på kontoret for å intervjuer han, så de på hverandre, smilte og svarte at han var svært opptatt. Han var nesten alltid på tur i sin bil til og fra Notodden, eller på reise i utlandet. Jeg gikk ned. Utenfor porten stod en herlig Mercedes. En herre satt oppe i den. Ved hjelp av min sjette sans fikk jeg vite at det var rette mann. For å finne en innledning, gav jeg meg til å kaste tilsynelatende kyndige blikk på bilen, på styret, på bremsen og på luftringene.

- Nå? Sa Sam Eyde til sist. – Den er bra, sa jeg. - Hva synes de om den selv? - Jo-o. Det vil si, når vi bare endelig kommer så langt som at vi kan kjøre. Det er bare i ukens tre første dager at kjøring er tillatt, og dette virker hemmende, ja også for andre, som har bruk for sin tid.

Jeg tok opp en liten blokk og ville notere svaret. - Det nytter ikke at De skriver noe, for nå reiser jeg, og han la hendene på rattet. – Men kanskje har de tid en annen gang? - Nei, heller ikke en annen gang, jeg kommer aldri til å få tid til det.

Eyde tok tak i rattet, og bilen gjorde et rykk og begynte å stønne. - Vent litt! Jeg har gjort en oppfinnelse, sa jeg. - Hva er det for noe? - Det er et såkalt hurtig-intervju. Han så på klokka si og sa: Jeg kan gi Dem tre minutter.

- Fikk De 50 millioner i Paris? - 25 i Paris, 25 i Tyskland. - Tre minutter er snart gått. Oppfinnelsen får du neppe patent på. Sett Dem opp her, så kan De spørre mens vi kjører. Det blir også et slags hurtig-intervju, men det er min oppfinnelse.

I neste øyeblikk var vi ved Vestbanen. – De liker vel ikke all den forfølgelse De har vært utsatt for her i landet? –Nei, slett ikke. De hamrer på meg, både Storting og regjering. Ofte kommer det fram ting uten forståelse og kjennskap til sakene.

- Det kunne jo hende at De hadde gitt opp alt sammen og lagt fabrikken til et annet land?
- Ja, både Sverige og Canada. I det siste har vi også kjøpt en del hestekrefter, ca 20.000. For hestekrefter må vi ha. Den første betingelse for utvikling av vår industri. Stort må det være, jo større dess bedre. De utenlandske kapitalister lar seg ikke friste av det smålige.
- Man har beskyldt Dem for å ha arbeidet i mulm og mørke, og nærmest overrumplet folk?

- Man har det, men i Vestfjorddalen har vi tinglyst over 500 odelsfraskrivelser, og jeg har selv holdt mange foredrag om saken. Aksjeinnbydelsen var utlagt overalt.
- Vi passerte Bærum, Asker, Røyken og Lierdalen. Oppe i Meheias bakker gikk det litt langsommere. – Det ser altså ut til at Norge nå får en helt ny næringsvei? – Ja, svarte han, og det er en næringsvei der i betydning snart vil kunne stilles ved siden av fiskeri, fedrift, sjøfart og åkerbruk.
- Det begynte å bære utfor bakke. Nede i dalen snodde elven seg, og hist og her så man et lite blankt tjern. Til sist svingte vi inn på fabrikkområdet. Det gjorde et overveldende høytidelig inntrykk. Det var som jeg befant meg foran et av storindustriens templer. Jeg hadde ventet en masse fabrikkpiper, som hos Krupp i Essen. Ikke noe slikt. Tvert imot. Som arkitektur var det vakkert. En ingeniør fulgte meg rundt. Han forklarte meg en hel del, der jeg ikke forstår detaljene, særlig ikke de kjemiske formlene. Men jeg beholdt et mektig inntrykk av det som lå bak alt dette.

Da jeg hadde noe å gjøre om ettermiddagen i Kristiania, brakte bilen meg tilbake med en tysk sjåfør. Bilen skulle senere svippe opp igjen og hente herr Eyde.

Hestekraft er en gammel enhet for effekt. En hestekraft (hk) er når en hest drar 75 kg kull opp av en gruvesjakt.

Kilde: SNL. Koefoed/Thue: Kampen for tilværelsen. Christian Krohg, Gyldendal 1989. Intervjuet er fra VG i 1907. Det er funnet fram blant Ragnar Moen utklipp fra gamle aviser.

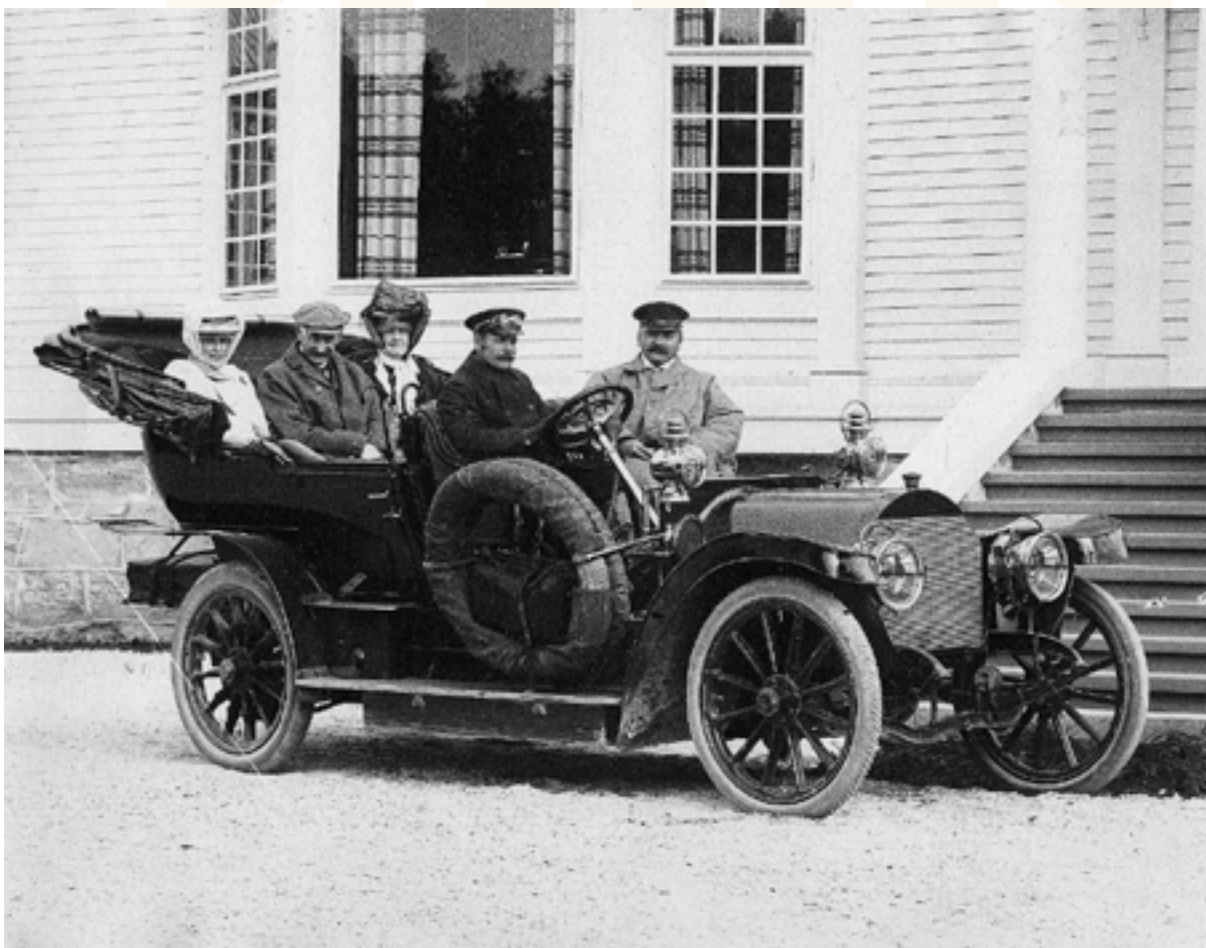

15

Portrett Sam Eyde

Sam Eydes bil utenfor Admini, Notodden. Eyde står bak bilen. (Foto: NIA)

Spørsmål til teksten:

1. Hvordan vil du fra dette intervjuet beskrive Sam Eyde?

2. **Hvilke metoder bruker Krohg for å få intervjuet Eyde?**
3. **Hvem er Eydes motstandere? Hvorfor, tror du?**
4. **Hvorfor må Eyde ha hestekrefter?**
5. **Hva for ny næringsvei er det Norge nå er i ferd med å få?**
6. **Hva slags inntrykk får Krohg av industriområdet på Notodden?**

